

Lausunto

24.6.2024

VN/31908/2023

VN/31908/2023-VM-80

Sosiaali- ja terveysministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto hallituksen esitysluonnokseen terveydenhuoltolain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriössä on valmisteltu hallituksen esitysluonnos laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi. Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuollon päivystystä ja leikkaustoimintaa koskevaa lainsäädäntöä. Jatkossa Uudenmaan HUS-yhtymää lukuun ottamatta kullakin hyvinvointialueella voisi olla yksi nimetyllä paikkakunnalla sijaitseva yliopistollinen sairaala tai keskussairaala, jossa saa ja on velvoite ylläpitää väestölle avointa ja sairaalan toiminnan varmistavaa monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä.

Esitysehdotuksessa ehdotetaan lisäksi, että perusterveydenhuollon ja akuuttilääketieteen ympärivuorokautisen päivystyksen osalta luovuttaisiin sääntelystä, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää poikkeusluvan perusterveydenhuollon ja akuuttilääketieteen päivystyksen ylläpitoon. Jatkossa laissa säädettäisiin nimeltä, millä paikkakunnilla tällaista päivystystä olisi mahdollista ylläpitää.

Esitysluonnoksen tavoitteena on muun muassa vahvistaa yhtäältä kansallisen sairaala- ja palveluverkoston laadukkuutta ja vaikuttavuutta sekä toisaalta verkoston ylläpidon taloudellista kestävyttä. Valtiovarainministeriö pitää em. tavoitteita kannatettavina. Kansallisen sairaala- ja palveluverkoston taloudellista kestävyttä voidaan pitää niin valtakunnallisesta kuin aluetason näkökulmasta yhtenä hyvinvointialueiden tulevaisuuden kehityksen avaintekijänä.

Valtiovarainministeriö kannattaa keskittyvään palveluverkkoon johtavaa hallituksen esitysluonnosta. Nykyinen palveluverkko on rakentunut kunta- ja maakuntatasoisen päätöksentekomekanismin myötävaikutuksella aikana, joka ei vastaa nykyisiä palvelutarpeita ja tulevaa väestökehitystä. Hoitoteknologiat ovat kehittyneet ja parantuneen tieverkoston, kehittyneen ensihoidon (ml. ilmaitse tapahtuvan) sekä parantuneiden konsultaatiomahdollisuuksien myötä nykyistä harvempi palveluverkko on tuotantotaloudellisesti perusteltu. Esitysluonnoksessa ehdotettuja sairaala- ja palveluverkostomuutoksia voidaan pitää yhtenä vaiheena kohti kestäväää palveluverkostoa, jota on kuitenkin tarkoituksenmukaista kehittää edelleen niin palvelutoiminnan uudistamiseksi kuin rahoituksen riittävyden turvaamiseksi.

Esityksessä esitellään alueellisia väestökehitysnäkymiä pääosin Tilastokeskuksen väestöennusteen 2021 perusteella. Valtiovarainministeriö huomauttaa, että viime vuosien väestöennustetta alhaisempana toteutunut syntyvyys tukee esityksen perustelua.

Esitettyjen toimenpiteiden vaikutukset on pääosin arvioitu ja perusteltu kattavasti. Laskelmissa on perattu olemassa olevaa tietoa palvelujen käytöstä ja kustannuksista muutosten kohteena olevissa sairaaloissa. Käytössä ovat olleet myös tarkat tiedot asiakasmäärien jakautumisesta eri vuorokaudenaikoihin. Vaikka ehdotettujen muutosten säästöpotentiaaleja on kuvattu kattavasti, on selvää, että lopulliset kustannusten kokonaisvaikutukset selviävät osin vasta alueiden toimintatarkkaisujen kautta. Osin vaikutukset sekoittuvat osaksi terveydenhuoltojärjestelmää.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

Taloudellisten vaikutusten arviointiluvussa (s. 98) on arvioitu, että perusterveydenhuollon ja akuuttilääketieteen päivystysten säästöpotentiaali on vuoden 2025 hintatasossa noin 9,4 miljoonaa euroa. Valtiovarainministeriö huomauttaa, että hyvinvointialueiden rahoitusmuutokset arvioidaan uudistuksen voimaantulovuoden hintatasossa ja arvioissa on otettava huomioon myös vaikutus asiakasmaksukertymään, jos asia voidaan luotettavasti arvioida. On myös oletettavaa, että vuoden 2025 asiakasmaksuihin esitettävät muutokset ovat myös tiedossa jatkovalmistelun aikana, mikä olisi syytä ottaa huomioon tämän hallituksen esityksen asiakasmaksuvaikutusten arvioinnissa.

Nykyisin sairaankuljetuksen matkakorvaukset maksetaan sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutuksesta, josta valtio rahoittaa 67 ja vakuutetut 33 prosenttia. Hallituksen esitysluonnoksessa kuvataan nykyisten rahoitusosuuksien mukaisesti, että matkakorvaukset lisääisivät valtion menoja 4,2 milj. euroa ja vakuutettujen rahoitusosuutta 2 milj. euroa. Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2025–2028 on kuitenkin päätetty niin sanotusta sosiaaliturvarahastojen kanavointiratkaisusta, jonka myötä valtion rahoitusosuus tulee nykyisestä alenemaan ja vakuutettujen kasvamaan. Valtiovarainministeriö ehdottaa, että kanavointiratkaisun mukaiset prosenttiosuudet ja niiden mukaiset kustannusvaikutukset lisätään jatkovalmistelussa hallituksen esitykseen.

Hallitus on kaavaillut toteutettavaksi myös ensihoidon kuljetusten rahoitusvastuun siirtoa hyvinvointialueille vuoden 2026 alusta. Tämä tarkoittaisi, että hyvinvointialueille syntyy yhä paremmat edellytykset ja taloudelliset kannusteet kiireellisen hoidon järjestämisen suunnitteluun ja hallintaan.

Hallituksen esitysluonnoksen vaikutusarvioinnissa on kuvattu esitettyjen toimien vaikutukset hyvinvointialueiden kustannuksiin ja rahoitukseen. Valtiovarainministeriö toteaa, että hyvinvointialueiden rahoitusmalli on koko maan tasolla laskennallinen ja yleiskatteinen, jolloin tehtävämuutoksiakaan ei oteta huomioon aluekohtaisesti toteutuvien kustannusvaikutusten mukaisesti. Tehtävämuutokset otetaan huomioon hyvinvointialueiden rahoituslain 9 §:n mukaisesti koko maan tasolla. Rahoitus kullekin alueelle määräytyy aluekohtaisten tarve ja olosuhdetekijöiden mukaan. Tällöin yksittäisen lailla säädetyn tehtävän muutosta ei voida kompensoida aluetasolla yksi yhteen vastaten tehtävämuutoksista aiheutuvaa kustannusta tai kustannuksen vähennystä. Jokaisen muutoksen yhteydessä kuitenkin arvioidaan myös aluetasolla, etteivät vaikutukset millään alueella ole kokonaisuuteen nähden sellaisia, että ne vaarantaisivat alueella tehtävien järjestämiseen riittävän rahoituksen.

Valtiovarainministeriö huomauttaa, että Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen valtuustossa 17.6.2024 on käsitelty Raahen yöpäivystyksen poikkeusluvan jatkohakemuksen jättämistä. Asian vaikutus hyvinvointialueen rahoitusvähennykseen täytyy arvioida jatkovalmistelussa.

Hallituksen esityksestä aiheutuviin investointitarpeisiin liittyen valtiovarainministeriö toteaa, että vaikutusarvioinnin perusteella vaikutukset investointeihin rajautuvat lähinnä ensihoidon yksiköihin. Koska alueiden kyky tehdä investointeja on nykyisessä rahoitusilanteessa rajallinen, hallituksen esitystä voisi jatkovalmistelussa täydentää siltä osin, että alueilla on mahdollisuus vuosikatteen puitteissa tehdä vähäisiä investointeja myöskin siinä tilanteessa, että alueella ei ole laskennallista lainanottovaltuutta.

Valtiosihteeri kansliapäällikön sijaisena alivaltiosihteeri Susanna Huovinen

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö Mika Niemelä

Jakelu STM Sosiaali- ja terveysministeriö

Tiedoksi STM APO Palvelujärjestelmäyksikkö, Merituuli Mähkä

VN/31908/2023-VM-80

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: